

KVÄKAR - tidskrift

Nr 2 2007
Årgång 59

Fader, om dig vet jag intet.
Men – jag vet dig
Min kropp vet dig
Min mage känner dig
Min själ vet dig
Hela min varelse vet dig
och tackar dig för ditt vara.

Fredrik Ern våren 2007

Tradition och förändring (del 2)

Tro i förändring

s. 4

Årsmöteshälsning 2007

s. 17

Kväkarna och Burundi

s. 20

I detta nummer

<i>Tradition och förändring: Tro i förändring</i>	4
<i>Hälsning till Vänner överallt från Vännerna i Sverige</i>	17
<i>Hon hörde folk ropa</i>	19
<i>Utländska Årsmöteshälsningar</i>	20
<i>Hur Kväkarhjälpen kom till Burundi</i>	23
<i>En återfunnen kväkarförfattare</i>	26
<i>Ulla Weibust – öppnade dörrarna till en framtid</i>	28

Omslag: Dikt av Fredrik Ern

Innehållet i artiklar i detta nummer redogör vi kortfattat för och kommenterar i redaktionsrutan på nästa sida.

**kväkar -
tidskrift**

Tidigare Nordisk Kväkartidskrift årg. 1-25, ISSN 0245-06005

Pg 35 84 99-2, Box 9166, 102 72 STOCKHOLM, fax 08-668 68 16

Utgiven av Vännernas Samfund i Sverige.

Författarna svarar ensamma för de åsikter som framförs i artiklarna

Prenumerera för 2007 genom att sätta in **140 kr** på pg 35 84 99-2, för Norden **165 kr** och utanför Norden **190 kr**. **Lösnummerpris 40 kr.**

Adressändringar och förfrågningar om **prenumeration** sänds till kassör Tofte Frykman, Frihamra 5704 B 762 92 RIMBO.

Manusstopp den 15:e februari, maj, augusti och 1:a oktober.

Redaktion: Tofte Frykman, redaktör, adress ovan,

tel & fax: 0175-604 25, e-brev: kt@kvakare.se.

Ingmar Hollsing (bitr. redaktör och ansv. utgivare), Vängavvägen 26, 513 32 FRISTAD, 033-12 27 72 e-brev: ihollsing@home.se

Redaktionskommitté: Redaktionen samt Kait Bessing och Sue Glover Frykman

Kära läsare,

I detta nummer fortsätter vi med slutfasen av Alex Wildwoods tankeväckande essä om kväkarrörelsens andliga rötter och hur dessa utvecklats och omvandlats genom åren. Nu är vi framme vid sista avsnittet om *Tro i förändring*, där han delar med sig av sin upplevelse av hur vi kan gå vidare och finna vår tro i dagens samhälle som så domineras av tillväxt och konsumtion. Är detta förenligt med våra andliga behov? Hur? Läs och begrundna Alex intressanta tankar.

Under Kristihimmelfärdshelgen hade vi Årsmöte på Svartbäcken, som vanligt höll jag på att säga. Årsmötets tema *Kvinnligt och manligt bland kväkarna* introducerades av Berit Ås från Norge, som gav oss ett långt och perspektivrikt föredrag om sin forskning i ämnet. En del saknade kanske några specifika frågeställningar för kväkardomen, men de kom i stället fram på ett varierat och givande sätt i de efterföljande samtalen ut tystnaden. Många uttryckte sin tacksamhet över detta. Vi kan bara hoppas på att några vill skriva en artikel om sina intryck till ett kommande nummer. Än så länge har vi främst Årsmöteshälsningen tillgänglig. Vi publicerar också den sedvanliga sammanställningen ur hälsningar som kommit till oss från andra årsmöten, förtjänstfullt sammanställd av Mia Hollsing.

Sue Glover Frykman inspirerades under årsmötets andakter till tankar som hon publicerade på sin blogg <http://suesblogg.blogdog.se/blog.html>. Denna har vi översatt med rubriken *Hon hörde folk ropa*.

Ingmar Hollsing bidrar med två artiklar ur sin forskning om svenska samfundets historia. Den första handlar om hur Kväkarhjälpens kom att verka i Burundi, där vi får oss en spännande historia till livs om hur enskilda människors engagemang kan leda till utveckling för många fler och hur andlig inspiration sprider sig som ringar på vattnet i den värld vi lever i. Den andra handlar om en numera bortglömd svensk kväkarförfattare, Nanny Johansson, som var med i den första gruppen som bildade Vännernas samfund i Sverige. Ingmar ger oss också en minnesbild av Ulla Weibust som gick bort i april.

Vi hade också plats för en liten bokanmälan om en småskrift (på engelska) om att skriva med andlig inspiration, som finns i Kväkargårdens bokförsäljning eller som kan beställas via kväkarnas hemsida.

Och du, på din adressetikett på baksidan skall det stå *Bet. 2007: Ja*, annars får du nog inte nästa nummer om du inte sätter in din prenumerationsavgift på vårt pg 35 84 99-2!

Tofte Frykman, redaktör

Tradition och förändring:

en introduktion till gårdagens och dagens andlighet. Av Alex Wildwood

Vi fortsätter här publiceringen av Alex essä som publicerades 2001 i nummer 9 av The Woodbrooke Journal. De två första delarna publicerades i Kväkartidskrift nr 1/2007.

Översättning Tofte Frykman

3. Tro i förändring

Gud dör inte den dag vi slutar tro på en personlig gudom, men vi dör den dag våra liv upphör att bli genomlysta av den fasta, dagligen förnyade strålgången av förundran vars källa är bortom allt förstånd.¹

Jag har betecknat vår tid som en tid av förändring, och det är en tid av förändring inte bara för mänskligheten utan för allt livs utveckling på vår jord. Varje år utrotas uppskattningsvis 30 000 arter på vår jord som ett resultat av människans påverkan, utvecklingsmöjligheterna för hela grenar av livets träd klipps av. När vi börjar ”modifiera” den genetiska strukturen hos växter och djur, stör vi livets jämvikt i en förut aldrig skådad omfattning. På samma gång förstör vårt industriella tillväxtsamhälle vår jord

i allt snabbare takt. Vi kackar i eget bo, smutsar ner och förstör de komplexa, av varandra beroende, system som understödjer livet på denna unika planet som är vårt hem. Detta är också en del av Vänerarnas arv i början av det tjugonde århundradet, en del av trons sammanhang idag.²

Dagens profetiska röst

En huvudtanke hos den buddistiska forskaren och socialarbetaren Joanna Macy är så grundläggande för att förstå vår nuvarande situation att jag inte behöver be om ursäkt för att jag upprepar den här, trots att den också ingick i min Swarthmore lecture (1999):

Med enstaka undantag har varje generation före vår levt i uppfattningen att nya generationer skulle följa efter. Man har alltid förutsatt, som en väsentlig del av vår mänskliga erfarenhet, att

våra händers, tankars och hjärtans mödor skulle leva vidare genom dem som kom efter oss, i sin vandring på samma jord och under samma himmel. Farsoter, krig och död har alltid utspelats i detta större sammanhang, i vissheten om en fortsättning. Nu har vi förlorat övertygelsen om att vi har en framtid. Jag tror att den förlusten, som var och en på något sätt är medveten om, oberoende av politisk inställning, är en central psykologisk verklighet i vår tid.³

Det kinesiska tecknet för ”kris” innehåller två symboler – den ena betyder ”fara” och den andra ”möjlighet”. Denna känsla av hot och osäkerhet, av fara och möjlighet, är *det* sammanhang i vilket vi behöver tala om tro idag. Men jag tror också att detta är något som pekar på en framväxande ny andlighet – något som försöker tala om vårt genomgripande avståndstagande från varandra, från livet i övrigt på jorden och från barmhärtighetens kärna i vårt inre.

Jag ser det växande medvetandet om hur dyrbar och ömtålig vår hemplanet är och en växande känsla för det väldiga mysteriet hos det universum vi bor i som ett tecken på denna ”frambrytande” andliga medvetenhet. Ett ökande antal människor söker inte efter dogmatiska formuleringar för tro eller moral eller trossatser som

prackas på dem utifrån utan ett autentiskt sätt att leva på där värderingar och innebörd kan växa fram inifrån. De hungrar efter en levande erfarenhet av Andlighet, något som pekar ut Verkligheten bortom och omkring dem, hur vi är omslutna av en värld som är större än människan. Från detta kommer det växande intresset för ”grön” andlighet, för hedniska och shamaniska och andra religioner som har sin grund i naturen.

Det finns en växande insikt (eller kanske beskrivs det bättre som minne, för det var där i de naturcentrerade kulturerna vilka vår industrialiserade civilisation nästan lyckats utrota) där den inneboende dualismen i stora delar av västerländsk religion – separationen mellan kropp och själ, kött och ande, kvinnligt och manligt, himmel och jord, mänskligt och djuriskt – utgör grunden till vårt problem.⁴ Idag påminner oss i synnerhet kvinnor om en annan sorts andlighet:

Ande betyder andedräkt. Andlighet handlar om hur vi andas in liv i oss själva, på gott och på ont, och om att andas för att få liv. ... I vår kultur har vissa saker historiskt sett i stor utsträckning förknippats med andlighet. En är ett genomgripande skiljande av själ och kropp, ande och materia. ”Det andliga” handlade om själen, himmel-

riket, om en annan värld och därmed om döden. I synnerhet blev då naturliga känslor och jordiska handlingar till hindern. På samma sätt förknippades det andliga med ovanliga upplevelser; extrem isolering, förnekandet av kroppen, utomkroppsliga erfarenheter, visioner.

Vi har emellertid börjat inse att detta slags andlighet inte är allmänt utbredd. Den är definitivt inte ursprungs- och stamfolkens andlighet. Dessutom har kvinnor börjat göra anspråk på ett andligt arv som i högre grad har sin tyngdpunkt i liv och skapelse. ...

Vi människor är inte fångna på jorden, ensamma, alienerade, i väntan på en perfektare tillvaro, ett fullkomligare liv, en förening med en avlägsen Gud. Vi hör hemma här. Vi är hemma som varelser som föds och dör, varelser som älskar och fruktar. Vår smärta är här. Vår hänryckning är här.⁵

När vi upptäcker vad som betyder något för oss idag i de "tidigare övertygelserna" hos föregående generationers Vänner så måste vi förena dessa med såväl vår vetenskapliga kunskap om vårt universums utveckling och med vårt smärtsamma medvetande om de mycket reella hoten mot vår värld. När vi gör det är det

till hjälp att betrakta tro som ett verb, att uppfatta (till)tro som en process som vi ägnar oss åt personligen och gemensamt. Vi har "framtidstro" i ljuset av kunskap och medvetande.

När man betraktar den som en *process*, så är det viktigt att inse att det finns *stadier* i trons utveckling både för individen och kollektivet. Min uppfattning är att vi idag ser en kollektiv övergångsfas, de sant globala proportionerna håller på att mogna, när mänskligheten växer ur sin andliga barndom till insikten om att vi är, med Matthew Fox formulering, "med-skapare" med det gudomliga. Med andra ord rör vi oss mot den situation som förutspåddes av de tidiga Vännerna för 350 år sedan – där religion handlade om något "erfarenhetsmässigt" snarare än dogmatisk formulering av en trosåskådning. Idag finns många andliga "sökare" som medvetet uttrycker sin längtan efter vad Buckminster Fuller sammanfattade i formuleringen "ingen andrahands Gud längre".

För ett växande antal Vänner har vår djupaste upplevelse av religion idag inte sin grund i tron på en avlägsen skapare utan i en känsla av förundran över hur universums utveckling avslöjas.

En process av deltagande

Strax före Manchesterkonferensen 1895 publicerades anonymt en

kväkarbroschyr med namnet ”En förnuftig tro”. De tre författarna som ansåg sig vara ”progressiva” Vänner argumenterade för en *rational tro*, en som innefattade de senaste vetenskapliga framstegen. Idag är vi bara alltför medvetna om vetenskapens och teknologins bokstavligen giftiga skräpprodukter, vi är med rätta mindre förälskade i vetenskaplig rationalitet som det högsta goda. Som Vän i det tjugoförsta århundradet argumenterar jag inte för vetenskap som grund för en förnuftig tro; men vetenskapliga upptäckter sporrar oss att i respekt och förundran ta emot vår världs oundgängliga *mysterium*, vårt universum som vi med nödvändighet är en del av.

Denna nutida världsåskådning är intensivt fylld av en känsla av att *varken utveckling eller uppenbarelse är förbi*, att universum uppenbarar en pågående Tillblivelse, en utvecklingsprocess *som intimt involverar oss alla*. Med denna insikt finns än en gång möjligheten till en levande kosmologi – en upplevelse av en vital, betydelsefull länk mellan våra personliga liv och hela det ofantliga drama som livets utveckling utgör. Vi börjar inse att *utvecklingsprocessen*, utvecklingen av en allt mer ökande mångfald och större komplexitet, är själva kärnan i det okränkbara mysteriet med liv på jorden.

När han ställer frågan, ”Var kommer universum från?” ber fysikern Brian Swimme oss att hålla ett stycke luft i våra händer och föreställa oss hur vi, om vi tog bort alla atomerna, alla de små partiklarna, neutronerna, all strålningens energi i form av osynligt ljus, alla fotonerna från det ursprungliga universums uppflammande, så skulle vi stå där med det som fysikerna definierar som ”vakuum”, ”tomhet” eller ”tomrum”.

Det som är fantastiskt är emellertid att ”kvantfysikernas noggranna utforskning av detta vakuum avslöjar att elementarpartiklar underligt nog uppträder i denna tomhet. Till och med när det inte finns några atomer, inga elementarpartiklar, inga protoner och inga fotoner, *så uppträder plötsligt elementarpartiklar. Partiklarna sprutar helt enkelt upp.*”⁶

Universums grund är således en tom mätnad, ett fruktbart intet ... det är inte inert (inaktivt). Universum är i grunden inte en död massa av bottenskrap. Universum sjuder i grunden av kreativitet, i sådan grad att fysikerna hänvisar till universums grundform som ett ”rum-tid skum”.⁷

Jag tycker detta är oerhört spännande som *religiös* uppenbarelse. Vi vet att vi lever i ett universum där allt är intimt förbundet med

allt annat. Fysiskt och andligt är vi alla invävda i ett enormt nät av liv och i jordens levande processer. Vi är avkommor av det ursprungliga eldklotet, släkt med klippor och stjärnor och varje levande varelse. Detta är en skapelseberättelse för vår tid som berättar om våra ursprungliga band med jorden. Den ger oss en grund för en ny – och ändå gammal – andlig medvetenhet.

Som kollektiv vänder vi oss bort från bibelns skapelseberättelser och den förutbestämda värld som där förutsattes, och lämnar den mekanistiska Newtonska bilden av universum bakom oss, för att ta emot en spännande, dynamisk bild av den värld vi bor i. Från Hildegard av Bingens mystiska insikter: ”Allt i universum, allt i världen, genomströmmas av sammanhang, genomströmmas av relationer”, går en direkt länk till en modern politisk visionär:

Vi är fångade i ett oundvikligt nätverk av ömsesidighet, fästa i samma ödes klädnad ... Det är så vårt universum ser ut. Vi kommer inte att få fred på jorden förrän vi inser verklighetens grundläggande faktum att strukturerna hänger samman.⁸

Vi är både bokstavligen och metaforiskt födda ur en evolutionär process, vi härstammar i direkt nedstigande led ur vårt universums

ursprungliga eldklot som uppstod för fyra och en halv miljard år sedan. Hela den processen – av liv och död, pånyttfödelse och förnyelse (återuppståndelse om man så vill) – är vår historia, vår födelse som aspekter av ett växande, expanderade mysterium. Thomas Berry talar om att ”en ny avslöjande erfarenhet” uppstår, ”en erfarenhet där mänskligt medvetande väcks till storslagenheten och heligheten i världens process.”⁹

Genom att skapa planeten Jorden, dess livsformer och dess mänskliga intelligens har universum nått, så vitt vi vet, sitt mest utvecklade uttryck och utslag av sitt djupaste mysterium. Universum återspeglar och firar här på ett unikt sätt ett medvetet självmedvetande på ett mänskligt begripligt sätt.¹⁰

En tro för framtiden

Traditionellt har grunden för vår enighet i andaktsmöten och beslutsmöten – och således för hur vi urskiljer vår kallelse och vårt vittnesbörd ”i världen” – varit vår känsla av Kristi ”närvaro mitt ibland oss”, den vägvisare som ledde oss i vårt ”sökande efter Guds vilja”. Men idag kan denna i grunden kristna bas för vår enighet som Vänner inte längre tas för given. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi är medvetna och klara över

detta och att vi kallar detta för en övergångstid.

Jag tror att vi nu inbjuds att omfatta både det som kväkare har hävdats som förhållandet till Kristus i våra hjärtan, och en framväxande känsla av en ny inkluderande andlighet med rötter i världen, kroppen och det feminina – och att dessa två djupast sett inte står i motsats till varandra. Jag tror också att Vännerna, som inte belastas av dogmatiska trosformuleringar, har mycket att erbjuda dagens många sökare. Våra kväkarmöten och experimentella andakter kan faktiskt utgöra laboratorier för William Penns ”experiment med människans själ”. Jag tror att det ännu finns ”ett stort folk att samla” om vi förklarar och håller fast vid vår typiska kväkarerfarenhet av Kristusuppenbarelse och kombinerar den med en vittomfattande upplevelse av anden.

Är det möjligt att förena Jesus väg med denna växande känsla av andlighet, och att samtidigt värda uppenbarelsen av det profetiskt feminina och livets utveckling på jorden? Jag tror naturligtvis det; det industriella tillväxtsamhället och konsumtionssjukan behöver få höra det profetiska i båda dessa budskap. Jag tror att det är just en sådan skapande syntes som Vännerna har en kallelse att bidra till, och att våra vittnesbörd, vår inkluderande hållning, vår betoning av

processer snarare än trosbekännelser, vår erfarenhet av att urskilja och söka klarhet alla spelar roll i den nya Reformation som biskop Spong räknar med.

Vännerna i brittiska årsmötet tycktes i slutet av nittonhundratalet vara sysselsatta med frågan ”Är kväkare kristna?”. När vi nu går in i det tjugonde århundradet menar jag att de frågor vi behöver ställa oss är:

- Vilket är det utmärkande bidraget från kväkarna till den nya Re-formeringen av den kristna kyrkan – den pågående omvärdering av Jesusmysteriet, Kristushändelsen – i ljuset av vår förståelse av oss själva och vårt universum idag?
- Vad kan vår kväkartro och praktik – med ”rötter i kristendomen” men samtidigt ”öppen för nya insikter” bidra med till det andliga uppvaknande som vår hotade värld är i behov av?

I stället för bokstavstolkning av kristna dogmer upplever jag ”Kristus” som möjligheten inom oss alla till innerlig förening med det Heliga. Det är sädeskornet i var och en som kan erfara verkligheten i dess helhet, som ”längtar att känna Gud” (även om blott för ett ögonblick eller då och då under en livstid). Jesus är det ojämförliga exemplet på en människa som

lever i total trohet mot sina möjligheter – och som betalar ett pris som vi förväntas betala i en profan och religiöst lagisk värld som har förnekat livets helighet och som därmed hotas av sådan trofasthet. Denne judiske mystiker tilltalar oss ännu idag så starkt på grund av att hans utomordentliga mod och hängivenhet utmanar farisén, den tidens myndigheter, skattein- drivarna och små-byråkrater som *bor i våra egna hjärtan*. Han har genom åren varit den ojämförlige modellen i vår kultur för det utlämnande livet, av trohet in i döden – och därmed, bildligt om än inte bokstavligt, också efter döden.

För mig är den kristna berättelsen mytisk – vilket betyder att den handlar om människans situation på en djupare nivå än den bokstavliga. Den förmedlar en inre psykisk och andlig verklighet. Som myt är den ”en sanning uttryckt i berättelsens form, för bara en historia kan överföra det nödvändiga djupet i innebörden”¹¹ Jag är öppen för de Vänner som vittnar om en mer betydande roll för Jesus i deras andliga liv – och som helt ärligt hävdar att detta inte är ett ”valfritt tillägg” till kväkarna sätt. Och på senare år har jag åtminstone två gånger i andliga sammanhang upplevt att jag blivit inbjuden att följa med på resan som så begåvat beskrivits av teologen Marcus Borg i titeln på en av hans böcker – nämligen

*Meeting Jesus again for the first time*¹² /Att möta Jesus på nytt för första gången/. Vid ett av dessa tillfällen hörde jag för första gången den bön som stämmer överens med min ”postmoderna” *erfarenhet* och hjärtat i den kristna traditionen:

Var tyst, stilla, närvarande,
för i ditt eget hjärta verkar
Anden i bön.
Lyssna och lär,
låt upp och finn,
hjärtats visdom,
Kristus.¹³

För att upptäcka vart vi blir ledda i denna övergångstid måste vi vara villiga att lyssna till det som är mest utmanande för oss; vi behöver öppna oss för ”den andres” perspektiv.¹⁴ Doug Gwyn talar om sin upplevelse av ”dubbel andlighet” som han dras till, hans eget behov av att känna sig hemma i, översätta och röra sig mellan två mycket skilda, till synes motsatta religiösa verkligheter. När han beskriver sin pendling mellan evangelisk och liberal kväkarteologi, menar han att ”tillitsfull uppriktighet kräver att vi lär oss att respektera och välkomna *den känslighet som är främmande för oss*”¹⁵

Det som krävs är en slags både/ och inte en antingen/eller kväkardom:

Kyrkans trolöshet, inom alla dess grenar, har gjort att Gud ympat in andra folk i sitt oliv-

träds gudomliga mening i världen. En del genom att omvända dem till Kristus. Men som följd av den multikulturella situation som vi nu lever i har andra slags tillitsfull tillslutning också blivit viktig. *Gud vill idag verka genom dialog och samarbete mellan många folkslag av flera olika trosåskådningar och icke-troende, och mellan folk som följer olika vägar i trofast kärlek. Jag tror på det, och jag ser hur det sker i många experiment omkring oss som till synes inte har samband med varandra.*¹⁶

Att läka sårén

Något som hindrar oss från att lyssna till ”det andra”, som hindrar oss att ärligt delta på det djupa och stimulerande sätt som Doug Gwyn föreslår, är något som jag har lärt känna hos mig själv som en sårskada i förhållande till kristet bildspråk och språk. Jag vet att jag i ett viktigt avseende drogs till Vännerna på grund av frånvaron av kristna former och symboler – men jag vet också att det inte räcker med att stanna där eller (värre) att försöka övertala andra att ta ställning på grund av att det finns något man vill undvika som man upplevt som smärtsamt i sitt tidigare liv.

Jag minns klart hur vi ombads att rita bilder som illustrerade vilka associationer vi fick av orden

”Kristus”, ”Gud” och ”Bibeln” i en av Tom Peats bibelklasser (i en övning som han kallade ”avgiftning”). Jag blev chockerad över att se mina bilder fulla av våld och onda aningar. Jag insåg då precis hur sårad jag kände mig (till och med kränkt) av barndomens presentationer av den kristna tron. Tim och jag höll senare en fyradagars övning på Woodbrooke som hette ”Att läka sårén” och upptäckte att jag inte alls var ensam om att bära på denna känsla av ilska och oförrätt.

Kanske är det idag *en* av våra andaktsmötenas uppgifter att fungera som ställen där man kan ta itu med sådana skador. Men även om detta är en del i vårt arbete som *mötesgemenskap*, så finns det en risk i att våra andaktsmöten förvandlas till dåliga ”gruppträffar”.¹⁷ När alltför många sårade ”flyktingar” kommer till Vännerna från andra samfund eller sekter med negativa *men outtalade* erfarenheter av kristendom och kyrkan – och när *den frågan inte uppmärksammas och hanteras på rätt sätt* – så finns det en risk för kollektiv ”fastlåsning”, en känsla av försvar och ett förnekande av denna sårbara punkt. I stället för att ta itu med problemet finns det för närvarande en växande försiktighet bland vissa Vänner i att använda ”Guds-språk”, en hämning mot att använda ”kristet” språk i budskap under mötet (och även fall

där människor har blivit ”varnade av de äldste” för detta). Detta kan visa sig vara tragiskt för den mångfald som jag förespråkar.

En kväkardom med mångfald fungerar bara om var och en av oss känner sig fria att tala ur djupet av våra möten med anden – både inom som bortom de traditionella ”ramarna” för religiös erfarenhet. Om vi förlorar någon av polerna i vårt kväkararv – vår utmärkande känsla av att ha ”rötter i kristendomen” eller vår uppriktiga beredvillighet att ”vara öppen för nya insikter” – då har vi förlorat det som vår organiskt växande historia har skattat högt som Sanningen.

Att vända åter till livet

Uppmaningen till vår tid är i grund och botten en samling till ett *religiöst* uppvaknande. Det är en kallelse till större medlidande – vilket bokstavligen betyder ”lida med” – att öppna våra hjärtan för varandra, och för hela vår värld. Joanna Macy menar att ”det hjärta som brister är ett hjärta som kan rymma hela världen.”¹⁸ Vi ska inte vara rädda för våra känslor, vår lidelsefulla omtanke, vår sorg och förtvivlan över de förfärliga möjligheter vi står inför. Snarare, säger hon, måste vi lära oss att ”hålla blicken öppen”, se klart, med förståelse, inför det som händer och ge det dess rätta namn.

När vi frågar *varför* vi bör bry oss om delfinerna som drunknar i tonfisknäten, barnen i Afghanistan som svälter, eller fördärvandet av en äng som man har upplevt sen barndomen, så väcks vi till mer än bara förståelse; vi får en omedelbar, levande *erfarenhet* av medlidande.

Joanna Macy noterar att det finns behov av tre slags medlid samma gensvar i våra dagar. Det första är att ordna försvarsaktioner för allt som vi ser hotat – ett arbete för händerna. Det andra är att utarbeta alternativa analyser och strukturer – ett arbete för tanken och fantasin. Det tredje är att revidera vår uppfattning om vilka vi är, att ändra det mänskliga medvetandet – ett arbete för hjärtat. Alla tre är betydelsefulla och hänger samman. Vi kanske behöver använda någon eller alla tre, *all* vår begåvning behövs, och vi har alla en uppgift i detta.

Att ordna aktioner är nödvändigt för försvar av de levande systemen på jorden, för de ger oss tid, de sparar liv och arter och saktar ner den förstöring som orsakas av det växande industrisamhället. Men att ordna aktioner är inte nog i sig. Vi behöver också skapa nya, rättvisare och livsbejakande alternativa modeller och strukturer, nya sätt att göra saker på, nya sociala och ekonomiska experiment och

nya sätt för produktion och distribution.

Men dessa nya initiativ kommer att vissna och dö om de inte har sina rötter i djupt omfattade värderingar – i vår känsla för vilka vi är och vilka vi vill bli, och hur vi behandlar varandra och det levande livet på jorden. Macy menar att detta innebär en förändring av vårt medvetande, vilket i grunden innebär ”en andlig revolution, att uppfattningar och värderingar väcks till liv som både är helt nya och mycket gamla, och som återknyter till flöden av fäderneärvd visdom”.¹⁹ Hon påminner oss om att:

vår möjlighet att bli levande är just nu, vid randen av denna möjlighet. ... Vi ber inte om bevis på att vi ska lyckas och att allt ska gå som vi vill. Vi sätter bara igång, för att livet vill materialisera sig genom oss!²⁰

En lyhörd andlighet för tjugohundratalet

Enligt Thich Nhat Hanh, Zenmunk och poet, ”Nu är det tid att höra ljudet inom oss av en gråtande jord”.²¹ Det är vår uppgift att vittna inför världen på detta sätt idag. Vi kommer inte att knäckas; vi är inga bräckliga kärll utan dynamiska, förnuftiga produkter av fyra-och-en-halv-miljarder års utvecklingsprocess. Men för att uppfylla vår

mänskliga uppgift måste vi vara sårbara, vi måste visa öppenhet inför livets märkvärdiga process inom och runt oss.

Thomas Berry anser att den uppgift vi står inför är inget mindre än ”att återfinna människan”. Han beskriver vår tids ”stora insats” som att ”hantera den krävande övergången ... till den framväxande ecozoiska eran, den tidsålder då människor kommer att finnas på jorden som deltagare och medlemmar i det allomfattande världssamhället.”²²

Idag är det världens och jordens röster vi lyssnar till i andaktsmötet när vi tar den andliga verkligheten på allvar, att jorden och skapelsens integritet är helig. Vad skulle det innebära att ta dess budskap (vittnesbörd) till oss, att påminna sig att vi inte är *oberoende av*, utan en *del av* skapelsens mysterium?

När vi erkänner vårt inre fysiska och andliga förhållande till varelsena på den här planeten nuddar vi vid den ömma punkten i vår kväkardom – vi överger oss till andens otämnda, kaotiska krafter och Guds dårskap – som vi en gång förkastade för att överleva. För överlevandets skull blir vi nu, för vår egen och alla dem vi håller mest kära, väckta av de lidande och infödda folken och av den större-än-mänskliga världen till ett liv i allinkluderande kärlek.

Vid en tid när de ledande kyrkorna kämpar med att utifrån sin börda av dogmer och doktriner införliva en känsla för det gudomliga i den större-än-mänskliga världen, medför kväkardomens frihet en outnyttjad möjlighet att vittna om hela skapelsens ande. Vännernas renommé av att ”vara föredömen, vara exempel” på hur man kan leva i denna ande, krävs för att kunna vittna om sanningen om det-av-Gud i naturen.²³

När man tänker på tidigare tider av förändring – i synnerhet när grupperna Westmoreland Seekers satt i tyst väntan för att de upplevde meningslösheten i de tidigare sätten att verkligen kommunicera med Guds röst, så tror jag att denna slags lydnad är något som krävs idag. Mitt i den upplevelse av brådska och handling som vår värld visar prov på idag finns det paradoxalt nog ett stort behov av bidande väntan, för att vi inte ska försöka handla ”av egen kraft” som de tidiga Vännerna skulle ha uttryckt det. När världen runt oss jagar oss i sitt bankrutta samhälls dödskamp, behöver vi i större utsträckning uppmuntra våra samlade andaktsmöten få sjunka in i tystnad. Vi behöver vara mer omsorgsfulla i att vänta, lyssna och utforska kallelsen – för att verkligen veta vart vi blir ledda.

När gamla sanningar ifrågasätts, var hittar man då idag någon källa för hopp och kraft? För min del blir det genom att tänka på vilka vi är och att minnas den långa väg vi färdats:

Vi behöver känna att vi har stöd av samma makt som skapade jorden, samma makt som satte snurr på galaxerna i rymden, som tände solen och satte månen i sin bana. Det är den makt som får levande former att växa fram ut jorden och som blev till ett särskilt reflexivt medvetande hos människan. Det är den kraft som förde oss genom mer än en miljon år av vandring som jägare och samlare. Detta är samma livskraft som ledde till etablerandet av våra städer och som inspirerade tänkarna, artisterna och tidens poeter. Samma krafter är fortfarande närvarande; ja, vi kan faktiskt känna deras påverkan just nu och inse att vi inte är isolerade i en kylig rymd med bördan av framtiden över oss och utan stöd av någon annan makt.²⁴

(Noter)

1 Hammaskjöld, Dag, citerad i Frith Norman, ”God, the otherness or the essence”, *The Seeker*, Autumn 1998, sid. 13.

2 Matthew Fox förslår att bilden av den döende jorden – den korsfästa jorden som han kallar den – är *Kristusbilden* för kristendomens tredje årtusende.

3 Macy, Joanna, *World as Lover, World as Self* (Berkely, CA: Parallax Press, 1991), sid. 5.

4 Se Glendinning, Chellis, *My name is Chellis & I'm In Recovery from Western Civilization* (Boston, Shambala, 1994) för en analys av vårt "teknikberoende" och utrotning av naturbaserade kulturer.

5 Milnor, M. Susan, predikan med titeln 'Unfold my life and weave within', citerad i Kasl, Charlotte Davies, *Many Roads; One Journey* (New York: HarperCollins, 1992) sid. 382-3.

6 Swimme, Brian, *The Hidden Heart of the Cosmos: humanity and the new story* (Maryknoll, NY: Orbis Books, 1996) sid. 92 (*min kursivering*)

7 *ibid.*, sid. 93.

8 Marin Luther King Jr., citerad i Macy, Joanna, *Widening Circles* (Gabriola Island, BC: New Society Publishers, 2000) sid. 126.

9 Berry, Thomas, *The Great Work: our way into the future* (New York: Bell Tower, 1999), sid. 106

10 *ibid.*, sid. 56.

11 Polkinghorne, John, *Science and Theology: an introduction* (SPCK, 1988), sid. 64.

12 Borg, Marcus, *Meeting Jesus Again for the First Time* (Harper San Francisco, 1994).

13 Bön av en dominikansk nunna som jag första gången hörde på Winford Manor of The Omega Order.

14 Se till exempel det verkligt inspirerande budskapet från Young Friends' gathering i Greensboro 1985. (*Quaker Faith and Practice*, §29.17).

15 Gwyn, Doug, "Sense and sensibilities: Quaker bispirtuality today, i *Words in Time* (Bellafonte, PA: Kimo Press, 1997), sid 46.

16 *ibid.*, sid. 47.

17 Se *The Wounded Meeting* (Philadelphia, PA: Friends General Conference, 1993).

18 Ett uttryck som ofta används i hennes workshops.

19 van Gelder, Sarah Ruth, "The Great Turning" intervju med Joanna Macy i

Yes! A Journal of Positive Futures, hämtad 10.01.2002 från <http://www.futurenet.org/13newstories/macy.html> fungerade även 2007-05-24.

20 *ibid.*

21 Dessa ord yttrade han vid (Brittiska Vänners) Årsmöte 1988 och de inkluderades i deras årsmöteshälsning (Epistle).

22 Berry, *op. cit.*, sid. 7-8.

23 Brindle, Susannah Kay, *To Learn a New Song: a contribution to real reconciliation with the Earth and its peoples* (James Backhouse Lecture, Australia Yearly Meeting, 2000), sid. 65.

24 Berry, *op.cit.*, sid. 174.

Rekommenderad läsning

Berry, Thomas *The Great Work: our way into the future* (New York: Bell Tower, 1999)

Brindle, Susannah Kay *To Learn a New Song: a contribution to real reconciliation with the Earth and its peoples* (Backhouse Lecture, Australia Yearly Meeting, 2000)

Glendinning, Chellis *My Name is Chellis & I'm in Recovery from Western Civilization* (Boston: Shambala, 1994)

Macy, Joanna & Brown, Molly Young *Coming Back to Life: practices to reconnect our lives, our world* (Gabriola island, BC: New Society Publishers, 1998)

O'Shea, Ursula Jane *Living the Way: Quaker spirituality and community* (Backhouse Lecture, Australia, Yearly Meeting, 1993)

Spong, John Shelby *Why Christianity Must Change or Die: a bishop speaks to believers in exile* (Harper San Francisco, 1998) *svensk övers. En ny kristendom för en ny värld: om den traditionella trons död och födelsen av en ny tro.* (Verbum 2005)

Spong, John Shelby 'A call for a new reformation' at <http://www.dioceseofnewark.org/jsspong/reform.html>

Swimme, Brian *The Hidden Heart of the Cosmos: humanity and the new story* (Maryknoll, NY: Orbis Books 1996)

Swimme, Brian & Berry, Thomas *The Universe Story: from the primordial flaring forth to the Ecozoic era – a celebration of the unfolding of the cosmos* (Harper San Francisco, 1992)

van Gelder, Sarah Ruth 'The Great Turning', interview with Joanna Macy in *Yes! A Journal of Positive Futures* at <http://www.futurenet.org/13newstories/macy.html>

Hälsning till Vänner överallt från Vännernas samfund i Sverige

Vi har samlats ett 40-tal kväkare till årsmöte 17-20 maj 2007 på Svartbäcksgården som många gånger förut. Denna gång var medelåldern bland deltagarna märkbart lägre än tidigare tack vare ett flertal nya ansikten – både nyblivna medlemmar och Vänners vänner samt representanter från andra årsmöten. Detta har vitaliserat vårt möte och gett inspiration till nya tankar. Vi har som vanligt glatt oss åt samvaron.

Årsmötets tema, "Kvinnligt och manligt bland kväkarna" introducerades genom ett föredrag av professor Berit Ås från Norge. Hon presenterade på ett inspirerande, perspektivrikt och tankeväckande sätt sina erfarenheter av forskningen om:

- Biologi och kultur när det gäller olikheter mellan könen,
- Makt, språk och kön och hur skillnad i synen på

rationalitet kan ge upphov till missförstånd,

- Den osynliga kvinnokulturen inom skilda områden,
- Olika inflytande på och tillgång till teknologi, pengar och tid,
- Skilda förhållningssätt till krig.

Tystnaden har funnits med oss som en röd tråd genom andakter för beslut och samtal ur tystnaden såväl som i dagliga andaktsmöten. Temat har också livligt diskuterats utanför gemensamma gruppsamtal och på så sätt genomsyrat och inspirerat vårt möte. Därigenom har Svartbäcksgården ofta varit stimmig av samtal och stundom ekat av musik, sång och dans. De fyra dagarna har varit fyllda av återseende likväl som nya bekantskaper.

Årsmötestemat har känts mycket angeläget och gett upphov till rikligt med reflektioner kring vad som formar oss som individer och

som samfund, vikten av att själv få välja sin identitet, vilka orättvisor vi identifierar och ger oss i kast med liksom hur vi kan hjälpas åt att söka hantera dem genom fredlig dialog. Vi känner hur viktigt det är att hitta sin egen identitet och att ta sin plats i världen. I vår kväkartradition ser vi varandra främst som människor.

Under våra förhandlingar fick vi det glädjande beskedet att vi erbjudits ett förlängt kontrakt på vår

älskade Kväkargård i Stockholm. Kontraktet löper på sju år och vår ekonomi är i så gott skick att vi tror oss kunna klara den ökade hyreskostnaden utan större problem.

Svartbäcken den 20 maj 2007

Annika Hollsing,

ombud

Kerstin Backman,

skrivande ombud

*Fader, tystnaden är min lovsång till dig
tystnaden är min tillbedjan till dig
tystnaden är min tacksägelse till dig, oh min Gud
I tystnaden förenas vi i lovsång till dig,
i tillbedjan till dig, i tacksägelse till dig,
i förbön till dig, oh vår Gud.*

Fredrik Ern 2007

Hon hörde folk ropa

Hon hörde folk ropa: "Vad kan jag göra?" Hon hörde Guds röst som svarade: "Gör ingenting. Låt mig ske. Jag är det levande vattnet. Du behöver inte pumpa. Bara låt mig få ske. Jag är det levande vattnet."

Dessa ord som yttrades nyligen av en Vän har skramlat runt i mitt huvud. Budskapet är så enkelt, men ändå så svårt att ta in. En del av mig vill sänka sig i det levande vattnet, medan andra delar inte vill.

Jag känner mig som en björn i en bur. Det har jag gjort ett tag nu. Varför? Ytligt sett tycks inte finnas något skäl. Jag har en kärleksfull och omtänksam make, bor på en underbar plats som fyller mitt hjärta med glädje varje gång jag stiger upp på morgonen. Jag är uppskattad av vänner och familjen, arbetar och tjänar tillräckligt med pengar för våra behov, och så vidare. Jag har undrat om inte min känsla har något att göra med det faktum att ett plötsligt uppehåll i arbetsflödet, som tidigare var överväldigande, har inneburit att jag fortfarande bildligt sett springer medan loppet redan är över. Uppfyllde verkligen det arbetet min tillvaro och gav mig

tillräckligt med näring för att gå på mina egna batterier? Hm, det känns verkligen så. Vad händer då om jag inte får det ena eller andra kontraktet på jobb. Slutar "min värld" att fungera?

Men var finns Gud, anden, det hela, det levande vattnet ... eller vad vi vill kalla den allvetande cirkel av liv och kärlek som omsluter vårt ynkliga jag ... i allt detta? Vad säger Han/Hon till min inre själ och ande? Och är jag fortfarande öppen för att lyssna? Kanske skulle "min värld" verkligen börja om ifall jag verkligen börjar lyssna och lära?

Jag har börjat undra vems, eller vilken, klocka som tickar i oss. Världens snabba, ångestrigna, styrda av andra, obevekliga och prestigefyllda tidmätare, eller den som pulserar i våra inre, kloka, andefyllda, sanna, tysta, lugna och säkra hjärtslag? På sista tiden har jag förstått vilken jag föredrar. Frågan är om jag är stark, ärlig och ödmjuk nog för att underkasta mig, överlämna och kasta av det yttre skal som jag känner mig tvingad att putsa och visa upp för världen. Å, så verkligt livgivande, renande – och ren källan av levande vatten verkar. Är jag beredd och villig att kasta i min hink, dra upp och dricka? Jag kan bara besvara den utmaningen med "Jag hoppas det".

*Sue Glover Frykman
översättn. Tofte Frykman*